

עלוך שבועי מבית 'בני אמונים' וכל מאמיהם

פרשת וישלח

פניני אמן ותפלה בפרשה

מאוצרות אמונים

עזרת אבותינו אתה הוא מעולם

"וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו" (לב ד)

בספר 'לקוטי שושנים' (לקוטי לח) הביא רבי שמשון מאסטרופולי בשם מדרש פליאה' כי שמוות המלאכים ששלח יעקב כדי שיסיעו בידו להציל מפני עשו אחיו היו: 'מכא"ל', 'מכא"ל', 'מכא"ל' ו'שנגדיא"ל'. הגימטריה של שמותיהם היא 'עזרת', ועל פה יש להרהר בשמותיהם באמירת "עזרת אבותינו אתה הוא מעולם" בכל יום בשחרית.

הוסיף רבי שמשון וכתב:

פרושו של רש"י לתבות אלו הוא: "מלאכים ממש" ויש כאן רמז למלאכים ששלח יעקב, שכן המלה "ממש" היא ראשי תבות של שמותיהם.

יעקב לא התפלל לנס

"והיה המונחה הנשאר לפליטה" (לב ט)

"התקין עצמו לשלושה דברים: לדורון, לתפלה ולמלקמה" (רש"י).

אמונים אנו על כחה הגדול של התפלה שיש בה כדי להועיל אף במקום שברוך הטבע לא נמצא פתח הצלה. מדוע אפוא הכין עצמו יעקב לדורון ולמלקמה ולא הסתפק בתפלה בלבד? הלא אם התפלה לא תועיל, על אחת כמה וכמה שלא יועילו הדורון והמלקמה?

אלא שהסביר שהתקין יעקב עצמו לדורון ולמלקמה היא מפני שלא רצה להתפלל להצלה נסית, ובתפלתו בקש שהדורון או המלקמה יועילו לו. ואכן, תפלתו התבקלה כאשר בעקבות הדורון והמלקמה לבו של עשו עליו לטובה.

פקולות חדשות'

התפלה מועילה בדרך הטבע

מענין לעיני באתו ענין כתב רבי בנימין משה ברנשטיין:

מקב שהשוה רש"י את התפלה לדורון ולמלקמה, יש ללמד שפשים שהדורון והמלקמה מועילים בדרך הטבע, כך גם נקבע מקריאת העולם כי התפלה תפעל בדרך הטבע.

'פעולות התפלה'

הזקרת המעשים הטובים בתפלה

"קטנתי מכל החסדים" (לב יא)

בספרו 'דבש לפי' (מערכת זאבת ב) הביא החיד"א בשם גורי האר"י: בעת שצא לתוך בצרה ומתפלל להצלה ממנה, כדאי שיוזכר בתפלתו את המעשים הטובים שעשה כדי שיעמדו אלו בעבורו לזכות.

אף כתב החיד"א, כי אף כאשר מוזכר הוא את מעשיו הטובים, לא יזכירם בפרוש אלא ברמז. כי אם יזכירם בפרוש עלולים המוסקריגים לפשפש בהם ויבדאי ימצאו בהם חסרונות ופגמים. וכן, במקום שישנו מעשים אלו עליו להזכירם בהם ולמנוחה חלה.

אף יעקב אבינו עליו השלום הזכיר בתפלתו את מעשיו

החסד שעשה כדי שיעמדו לו לזכות ויחזר לעשות זאת בדרך רמי, וכך אמר: "קטנתי מכל החסדים" - רכושני נקטן ונחסר מחמת כל החסדים שעשיתי.

לא להסיח דעת מחסדי ה'

"כי במקלי עברתי את הידן הזה" (לב יא)

בפרוש השור הארף תמה על פשר הלשון: "הידן הזה" - הלא יעקב עמד הרחק מהידן בשעה שהתפלל? ותרץ בשם אחיו רבי יהודה שיש לשנות את סדר מלות הפסוק: "כי במקלי הזה עברתי את הידן" - באמצעות המטה הזה נקבע הידן לפני.

ישוה נפלא לפי פשוטו של מקרא אמר האמרי אמת' מגור:

כיון שיעקב אבינו עליו השלום לא הסיח דעת לרגע מן החסדים שעשה עמו ה', לכן אף לאחר שעבר זמן רב מעת שעבר את הידן הודה בלשון: "הידן הזה", כי בלבו חש כאלו באותה שעה עומד הוא על שפת הידן, והקדוש ברוך הוא מסייעו.

אמרי אמת' תרצ"ג

בזכות עניית אמן נשמר האדם מהשטן

"הצילני נא מיד אחי" (לב יב)

"נא מיד אחי" - ראשי תבות 'אמן'. ללמדך כי זכות עניית אמן מסביעת בידי האדם לעמוד כנגד השטן הנדמה לאדם כאח' ומפתהו לחטא, ובאמצעותה מתקנים מאמר חכמינו (תקו"ז מ א): "העונה אמן בכל כחו קורעין לו גזר דינו של שבועים שנה".

'דברי שמואל' (סולנים): 'עולת שלמה'

באותו ענין נתן לדרש את הפסוק (לב טו) ויךא פי לא יכל לו: "לא יכל" - בגימטריה 'אמן'; אף כאן נרמז כי בזכות עניית אמן נצלים ממלאכו של עשו, הלא הוא השטן שפבקש להחטיא את האדם וכך להזיק לו ולפגע בו.

'בצל הודה'

תפלת העני מתקבלת יותר

"כי במקלי עברתי את הידן הזה ועתה הייתי לשני מחנות" (שם)

בבאר פסוק זה הביא רש"י שני פרושים:

א. "לא היה עמי לא סוף ולא זכה ולא מנה, אלא מקלי לבדו".
ב. "ומדרש אגדה: נתן מקלו בידו ונבקע הידן".

נתן לומר כי שני באוריו של רש"י עולים בקנה אחד, וכך יש לפרש את דבריו של יעקב: בלכתו לחרן הייתי עני וחסר כל, עד שלא נותר בידי אלא מקלי בלבד. לפיכך התבקלה תפלתו ונבקע הידן לפני, שהרי כבר אמרו חכמים (והו"ק ב"ק דף קצה א) כי קרובה תפלת העני להתקבל יותר מקל התפלות. אולם עתה

שגדל עשירי עד ש'הייתי לשני מחנות' - מי יודע אם התקבל תפלתו.

'פניני הא"ש'

כבוד הורים בתפלת מנחה

"ויאחז מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו" (לב ד)

בדרך דרש פרש רבי יצחק ויס מווערבווי: עשו התנאה במקום כבוד אב שהיתה בידו וסבר שבשכרה יוכל לנצח את יעקב אחיו, על פה לקח יעקב "בידו מנחה" - את תפלת המנחה שתשון אביו, כאומר: אף אני מכבד את אבי ככה שאני מתפלל את תפלת המנחה שנתקנה על ידו.

'אלף כתב ח"ב אות תקצא

חשיבות ההקפדה על תקנת מאה ברכות

"וירא כי לא יכל לו ויגע בכף ירכו" (לב טו)

בדרך רמז דרש בספר 'זאפס דוד':

כאשר פשט המלאך במעשיו של יעקב כדי לקטרג עליו, לא מצא בו כל עברה ועוון, עד שראה כי עתידים צאצאיו לזולז בכף - בתקנת 'מאה ברכות' (בגימטריה פ"ה) שיש לומר בכל יום. כך הצליח לקטרג על יעקב עד שלבסוף: "ומתע כף ידו יעקב".

שלושה תנאים נדרשים משליח הצבור

"כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל" (לב טז)

בשלחן ערוך' (או"ח נג ד) מפרטים כמה תנאים הנדרשים משליח הצבור, וביניהם: "שיהיה... ריקן מעברות... ומרצה לעם... ויש לו נעימה וקולו ערב". רמז נאה לשלושה תנאים אלו למדו דורשי רשומות מלשון הפסוק שלפנינו:

"כי שרית" - אם רצונך לשוור לפני עם ועדה, עליך להיות 'עם אלקים' - בלא חטא, 'ועם אנשים' - מרצה לצבור, 'ותוכל' - שתהיה לה היכלת להתפלל כראוי, בקול גנים וערב.

'שיח הפרשה'

התפלה כמוצא אחרון

"וישא יעקב עיניו וירא והנה עשו ע"ב" (לב א)

פרש רבי זלמן סורוצקין גאב"ד לוצק:

אף כי מלכתחלה הכין עצמו יעקב לדורון ולמלקמה, משנוכח לזעת כי במלחמתו עם המלאך הסתפן ונעשה בעל מום, ככתוב (לעיל לב טז): "והוא צלע על ירכו", ואף על הדורון אינו יכול לבטח, מפני שהכתוב (קהלת ה יב): "עושר שמור לבגדיו לרעתו" התקם בו, שהרי צרה זו באה לידו בעת שחזר אחר הפסים הקטנים שהותר מעבר לנחל, על פה הסיק שרק בדרך אחת נותרה לפניו - התפלה.

רק כאשר הבין כי אינו יכול לסמוך על כחו ועל עשרו; ו'וישא יעקב עיניו' - נשא עינים למרום והתפלל מעמק לבו, נושע מיד: "והנה עשו ע"ב" - לקראתו לשלום.

'אזנים לתורה'

הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל (נלב' ע"ב' בבסקלו תשמ"א) בעל 'פחד יצחק' ה'ה מענור תמיד על החובה להקטיב היטב לכל ברכה ולענות אחריה אמן בכונה. לחזוק דבריו ה'ה ממליץ את מאמר חז"ל (ברכות לב א): "גדולה דעה שנתנה בתחלת ברכה" - גדול הוא האדם המפנה את מחשבתו ומקטיב מתחלת הברכה ועד סופה, כדי שיוכל לענות אמן בכונה.

אמן בכונה - לכל ברכה.

גדולה דעה שנתנה בתחלת הברכה

